

Toimivalta hyvinvointialueen palveluvalikoimasta päättämisessä

Aluehallitus 18.03.2024 § 74

1797/00.01.02.02/2024

Valmistelija

Lakimies Tarja Poikolainen puh. 040 359 9483

Henkilöstölakimies Aki Rasimus puh. 040 656 7444

Aluevaltuusto päätti 11.12.2023 § 89 muun muassa, että tilojen muutoksilla ja tiivistämisellä ei saa heikentää soteasemien palveluvalikoimaa.

Aluevaltuuston päätöksen lainvoimaisuuden ja täytäntöönpanon osalta aluehallitus on 18.12.2023 § 378 päättänyt antaa virkajohdolle toimeksiannon valmistella aluevaltuuston päätökseen perustuva toimintaohje virkahenkilöille. Lisäksi aluehallitus on 18.12.2023 § 378 päättänyt, että soteasemien palveluvalikoiman mahdolliset muutokset tulee valmistella aluehallituksen kautta aluevaltuuston päätettäväksi.

Aluehallituksen toimeksianto palveluvalikoimaa koskevan päätöksenteon osalta on arvioitu hyvinvointialueen hallintosäännön suhteen tulkinnavaraiseksi, minkä vuoksi asiassa on pyydetty Hyvinvointialueyhtiö Hyvil Oy:n kannanotto, joka on otettu huomioon toimivaltasuhteita arvioitaessa. Alla oleva Hyvilin kannanotto on myös tämän asian liitteenä.

“Olemme keskustelleet asiasta Hyvilin juristien kesken ja meidän näkemyksemme on seuraava:

Organisaatio, toimivalta ja ko. asiaa koskevat päätökset

Etelä-Savon hyvinvointialueen organisaatiossa on viisi toimialaa, jotka jakautuvat palvelualueisiin (jotka puolestaan jakautuvat tulosalueisiin, tulosyksikköryhmiin ja kustannuspaikkoihin).

Terveyspalvelut -toimiala jakautuu neljään *palvelualueisiin, joista yksi on sote-keskuspalvelut. Sote-keskuspalvelualueeseen* kuuluvat muun muassa *soteasemien palvelut*.

Hallintosäännön mukaan

- aluevaltuusto päättää *palveluverkosta* (hallintosäännön 8 § kohta 3)
- aluehallitus päättää *toimialojen* tehtävien järjestämisestä ja tehtäväjaosta (hallintosäännön 9 § kohta 28)
- hyvinvointialuejohtaja päättää *palvelualueiden* tehtävien järjestämisestä ja tehtäväjaosta siltä osin kuin siitä ei ole erikseen määrätty hallintosäännössä (hallintosäännön 24 § kohta 8)

Aluevaltuusto on 11.12.2023 § 89 päättänyt, ettei tilojen muutoksilla ja tiivistämisellä saa heikentää *soteasemien* palveluvalikoimaa. Aluevaltuuston päätöksen lainvoimaisuuden ja täytäntöönpanon osalta aluehallitus on 18.12.2023 § 378 päättänyt, että *soteasemien palveluvalikoiman mahdolliset muutokset* tulee valmistella aluehallituksen kautta aluevaltuuston päätettäväksi.

Palveluverkko ja palveluvalikoima

Palveluvalikoimalla tarkoitetaan yleensä julkisin varoin rahoitettuja palveluita. Hyvinvointialueen talousarviossa todetaan, että perustason palveluiden *palveluverkko* rakentuu sote-keskuksiin ja -asemiin ja, että yksiköiden *palveluvalikoima* rakentuu asiakkaiden tarpeiden mukaisesti. Hyvinvointialueen palvelustrategiassa on sote-keskuspalvelujen osalta todettu, että palveluverkko rakentuu sote-keskuksiin, -asemiin [ja -pisteisiin] ja, että yksiköiden palveluvalikoima rakentuu asiakkaiden tarpeiden mukaisesti. Palvelustrategiassa todetaan myös, että soteasemien [ja -pisteiden] aukioloajat ovat sotekeskuksia suppeammat. Suppeammalla palveluvalikoimalla ja aukiololla turvataan asukkaiden yhdenvertaisuutta ja lähipalveluita.

Näin ollen talousarvion sisältämien soteasemia koskevien toimenpiteiden, kuten aukiolojen yhtenäistämien ja palvelujen supistaminen loma-aikoina, voidaan tulkintamme mukaan katsoa olevan *palveluvalikoimaan kuuluvia asioita*.

Johtopäätös

Etelä-Savon hyvinvointialueen soteasemien palvelut kuuluvat palvelualueeseen *Sote-keskuspalvelut*. Sote-asemien palveluvalikoimasta päättäminen on tulkintamme mukaan osa palvelualueen tehtävien järjestämistä ja tehtäväjakoa. Hallintosäännön 24 § 8 kohdan mukaan hyvinvointialuejohtajan toimivaltaan kuuluu palvelualueiden tehtävien järjestämisestä ja tehtäväjaosta päättäminen siltä osin kuin siitä ei ole erikseen määrätty hallintosäännössä. Hallintosäännössä ei ole erikseen määrätty sote-keskusten tai -asemien tehtävien päättämisestä. Tällöin hyvinvointialuejohtajan toimivaltaan kuuluu tulkintamme mukaan soteasemien palveluvalikoimasta päättäminen.

Näin ollen aluehallitus ei ollut tulkintamme mukaan asiassa 18.12.2023 § 378 toimivaltainen päättämään, että sote-asemien palveluvalikoimaan mahdolliset muutokset tulee valmistella aluehallituksen kautta aluevaltuustoon päätettäväksi.”

Hyvinvointialuejohtajan esitys:

Aluehallitus merkitsee tiedoksi toimitaohjeen, jonka mukaan:

- aluevaltuusto päättää palveluverkosta (hallintosäännön 8 § kohta 3);
- aluehallitus päättää toimialojen tehtävien järjestämisestä ja tehtäväjaosta (hallintosäännön 9 § kohta 28);
- hyvinvointialuejohtaja päättää palvelualueiden tehtävien järjestämisestä ja tehtäväjaosta siltä osin kuin siitä ei ole erikseen määrätty hallintosäännössä (hallintosäännön 24 § kohta 8).

Lisäksi aluehallitus toteaa, että hallintosäännön 24 § 8 kohdan mukaan soteasemien palveluvalikoimasta päättäminen kuuluu hyvinvointialuejohtajan toimivaltaan. Hyvinvointialuejohtaja voi hallintosäännön 31 §:n perusteella siirtää toimivaltaa edelleen alaiselleen viranomaiselle.

Aluehallitus lähettää asian edelleen aluevaltuustolle tiedoksi.

Käsittely:

Asiasta käydyin keskustelun aikana Janne Laine teki seuraavan vastaesityksen Eija Stenbergin ja Sanni Saaren kannattamina: *”Annetaan tehtäväksi valmistella huhtikuun kokoukseen hallintosäännön tarkentamisesitys siten, että aluevaltuuston päätösvaltaan päättää palveluverkosta sisällytetään selkeästi myös palveluvalikoimasta päättäminen. Tällä tavalla turvataan kansalaisille valmistelun avoimuus, päätöksenteon läpinäkyvyys ja mahdollisuus vaikuttaa palveluvalikoimaan hyvinvointialueen päätöksenteossa. Pyydetään myös lausunto julkisoikeuden professori Pohjolaiselta nyt tehdystä tulkinnasta hallintosäännön toimivallasta ja onko hyvinvointialueen päätöksenteossa noudatettu nyt tehtyä tulkintaa palveluvalikoimasta päätettäessä. Lähtökohtaisestihan toimivalta on kansan vaaleissa valitsemalla valtuustolla, jos valtuusto ei ole toimivaltaa alaspäin delegoinut. Lakimiehet tulkitsevat hallintosääntöä nyt niin, että toimivalta olisi aluejohtajalla. Tällainen asia ei saa olla tulkinnanvarainen, vaan joka tapauksessa aluevaltuuston pitää hyvän hallinnon ja demokratian mukaisesti päättää hallintosäännössä selkeästi toimivallasta.”*

Keskustelun jälkeen puheenjohtaja totesi, että on tehty pohjaesityksestä poikkeava kannatettu muutosesitys, josta on äänestettävä. Ne, jotka kannattavat esittelijän esitystä, äänestävät JAA, ja ne, jotka kannattavat Janne Laineen esitystä, äänestävät EI. Suoritettussa äänestyksessä annettiin 8 JAA- ääntä ja 5 EI- ääntä. Puheenjohtaja totesi, että esittelijän esitys on tullut aluehallituksen päätökseksi.

Merkitään, että kokouksessa pidettiin tauko klo 11.04-11.09.

Päätös:

Hyväksyttiin esityksen mukaan.

Tiedoksi

Aluevaltuusto

Äänestystiedot

Pohjaesitys Jaa / Laine Ei / Tyhjä